ט שם וכפסק השו"ע והרמ"ן (כ. ד"ה ויש).

הָגָה: (יז) * וּמֻתָּר לָתֵת לוֹ אֶתְרוֹג בְּמַתָּנָה עַל מְנָת שֶׁלֹּא יַקְדִּישֶׁנּוּ, דְּלֹא גָּרַע מִמַּתָּנָה עַל מְנָת (ז) לְהַחֲזִיר (ר"ן פרק ה' דנדרים (מת. ד"ה כל)): ה (יח) טנָתְנוּ לוֹ סְתָם, הָוֵי כְּאִלּוּ אָמַר לוֹ עַל מְנָת שֶׁתַּחֲזִירֵהוּ לִי, * דְּמִסְתָּמָא עַל דַּעַת כֵּן נָתְנוּ לוֹ, כֵּיוָן שֶׁצָּרִיךְ לָצֵאת בּוֹ שֶׁאֵין לוֹ אַחֵר. וְאִם לֹא הֶחֱזִירוֹ, לֹא יָצָא. הַגָּה: (יט) וְצָרִיךְ לַחֲזֹר וְלִתְּנוֹ לְבָעָלִיו (מ) בְּמַתָּנָה, (כ) כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה שֶׁל בְּעָלִים וְיֵצְאוּ בּוֹ (הרא"ש (פ"ג סי' ל) ורבינו ירוחם נתיב ח' ח"ד).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

זְמַן. עַיִן בַּאֵר הַיטֵב, וּבְמִשְׁאֵת משֶׁה שָׁם כָּתַב שֶׁאִם הִלּוֹקֵחַ חָזַר וּפִיֵּס לַמּוֹכֵר בְּדָמִים יָצְאוּ הַקָּהָל, וְלָמַד מִזֶּה לְגוֹזֵל אֶתְרוֹג מִן חֲבֵרוֹ וּנְטָלוֹ בְּיוֹם טוֹב וּכְמוֹעֵד פִּיְּסוֹ וּמָחַל לוֹ מְהֻנֵּי הַקָּהָל, וְלָמַד מִזֶּה לְגוֹזֵל מַצָּה מִן חֲבֵרוֹ וְאָכַל אַחַר הַפְּסָחִים מְפֻקְפָּקִין עַל סְבָרָא זוֹ [וְעַיֵּן בְּקֶרְבָּן נְתַנְאֵל בְּסָגֵיא זוֹ (פ"ג סי' ל אות נ) וְכֵן בְּכִבּוּדֵי יַעֲקֹב (סק"י)] וְדַעְתִּם דְּבָעֵל הָעטוּר (ח"ב צב.) שְׁכּוֹבֵר דְּאִפְלוּ בִּסְתָמָא כְּנָתְנוּ שֶׁיַּחֲזִירֶנּוּ בִּזְמַן מִצְוָתוֹ כָּל שֶׁכֵּן בְּשִׁמְּתָנָה עַל מְנָת שֶׁתַּחֲזִירֶהוּ אַף שֶׁלֹּא אָמַר לִי וְחוֹלֵק עַל הָרַשְׁבָּ"א. וְדַע דְּגַם בְּאוֹמֵר עַל מְנָת שֶׁתַּחֲזִירֶהוּ לִי דְּמִחֲיָב לְהַחֲזִירוֹ בִּזְמַן מִצְוָתוֹ גַּם כֵּן אִיבָּא חִלּוּק בְּדָבָר, דְּבְאֵין לוֹ לוּלָב אַחֵר מְחֻיָּב לְהַחֲזִירוֹ בְּיוֹם זֶה אִם לֹא בָּרַךְ אוֹ עַל כָּל פָּנִים לִיוֹמָא דְּלְמָחָר וְכוּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (שם) וּמִשָּׁעָם דְּאַמְדָּנָא דְּמוֹכֵחַ הוּא, אֲבָל בְּיִשׂ לוֹ עוֹד לוּלָב כָּשֵׁר לְבָרְךְ עָלָיו נִהֵי דְּאֵינוֹ רָשַׁאי לְהַחֲזִיר לוֹ אַחַר הֶחָג שֶׁהֲרֵי אָמַר הֶחֱזִירֵהוּ לִי וּמִידֵי דַּחֲזִי לֵהּ קָאָמַר אֲבָל אֵינוֹ מְחֻיָּב לְהַחֲזִיר לוֹ בְּיוֹם זֶה אוֹ לְמָחָר וְכָל שֶׁמְּחַזִּיר לוֹ בְּחָג אֲפִלּוּ בְּיוֹם שְׁכִיעִי נִמְי יָצָא יְדֵי תְּנָאוֹ, דְּהָא עֲדַיִן קָאֵי לְמִצְוָתוֹ וַהֲרֵי לֹא פָּרַשׁ בְּאֵיזֶה יוֹם וְכָפֶה שֶׁיְּהֵא שָׁוֶה בְּשִׁעַת הַחֲזָרָה, כָּל זֶה לְקַטְתִּי מִדִּבְרֵי תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א הַנַּ"ל עַיֵּן שָׁם. וְדַע עוֹד דְּקָרוֹב לוֹמַר דְּאִפְלוּ כְּבָר בֵּרַךְ הַנּוֹתֵן אִם לֹא בֵּרְכוּ עֲדַיִן בְּנָיו הַמְסוּכִּין עָלָיו וְשַׁדְּרֵהוּ תָּמִיד לְבָרְךְ עַל לוּלָב שֶׁל אֲבִיהֶם נִמְי לֹא יָצָא אִם לֹא הֶחֱזִיר, דְּגַם זֶה אַמְדָּנָא דְּמוֹכַח הוּא שֶׁאֵין אָדָם מַנִּיחַ בָּנָיו בְּלֹא מִצָּוָה וְנוֹתֵן לָאֲחֵרִים. אַחַר כָּךְ מָצָאתִי שִׁגּוּם בְּמֹר וּקְצִיעָה מְצַדֵּד כֵּן:

* וּמֻתָּר לָתֵת לוֹ בְּמַתָּנָה עַל מְנָת שֶׁלֹּא יַקְדִּישֶׁנּוּ. עַיֵּן בְּרָא"ש (ב"ב פ"ח סי' לח) וְר"ן (כ. ד"ה ויש, נדרים מח. ד"ה כל) וְרִיטְבָ"א (מא. ד"ה איכא דקשיא ליה)

וְעוֹד פּוֹסְקִים שֶׁכָּתְבוּ טַעְמָא דְּמִלְּתָא, דִּכְלָלָא דְּכָל מַתָּנָה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַקְדִּישָׁהּ אֵינָהּ מַתָּנָה דְּתָנֵינַן, לֹא בָּאָה לְאַפּוּקֵי רַק הֵיכִי דְּלֹא הָוֵי רַק הַעֲרָמָה בְּעָלְמָא שֶׁלֹּא כְּגוֹן כְּלֵל לָתֵת, אֲבָל בְּלֵי הַעֲרָמָה אַף שֶׁהַמַּתָּנָה הוּא רַק לְדָבָר אֶחָד גַּם כֵּן חָיְלָא, וְכֵן כָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת בְּסָכָּה דַּף (מ"ב) [מ"א] (ע"ב ד"ה הילך) עַיֵּן שָׁם בְּאֹרֶךְ, וְכֵן מַשְׁמַע לְהָדְיָא בְּסָגֵיא דְּבָבָא בְּתָרָא דַּף קל"ז עַמּוּד א' דְּקָאָמַר שָׁם אֶלָּא הָכָא אִי מַפֶּקֶת לֹא נָפֵיק בַּהּ לְמַאי יַהֲבַהּ נִיהֲלַהּ, וְעַיֵּן שָׁם בְּפֵרוּשׁ רַשְׁבַּ"ם (ע"ב ד"ה דאי) וּמְבֹאָר דְּאַף אִם אֵינוֹ נוֹתְנוֹ לוֹ לְשׁוּם דָּבָר רַק לְצֵאת בּוֹ יְדֵי מִצְוַת הֶחָג גַּם כֵּן מִקְרֵי נְתִינָה כֵּיוָן שֶׁהוּא שֶׁלּוֹ לְדָבָר זֶה, וּמִפֵּילָא נִרְאֶה דְּכָל שֶׁכֵּן בְּאִם אָמַר לוֹ הֲרֵי הוּא שֶׁלְּךָ בְּמַתָּנָה עַל מְנָת שֶׁלֹּא תִּתְּנוּ לְשׁוּם אָדָם אוֹ אִפְלוּ בְּאוֹמֵר לוֹ הֲרֵי הוּא שֶׁלְּךָ וְאֵינְךָ רַשַּׁאי לִתֵּן לְשׁוּם אָדָם בְּוַדַּאי הוּא שֶׁלּוֹ וְיוֹצֵא בּוֹ אַף עַל גַּב שֶׁלֹּא נָתַן לוֹ כָּל כָּחוֹ בְּאָתְרוֹג זֶה. וְכֵן מַשְׁמַע בַּמְּאִירִי (מא: ד"ה זהו וכו' כבר ביארנו) שֶׁהֲבִיא יֵשׁ פּוֹסְקִין שֶׁבְּנוֹתֵן מַתָּנָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר אֵינוֹ רַשַּׁאי לִתֵּן לְרַבִּים אֶלָּא בִּרְשׁוּת הַנּוֹתֵן הָרִאשׁוֹן, וְאַף שֶׁיֵּשׁ מִי שֶׁמַּתִּיר וְכָמוֹ שֶׁמּוֹכָח מִמְּחַבֵּר בְּסָעִיף ה' שָׁם הַשַּׁעַם הוּא דְּהָרֵי לֹא הִתְנָה בְּפֵרוּשׁ אֶלָּא אָמַר עַל מְנָת שֶׁיַּחֲזִיר לִי וְהָרֵי הֶחֱזִיר לוֹ. אָכֵן מוּכָח עַל כָּל פָּנִים בְּמַתָּנָה בְּפֵרוּשׁ דְּאֵינוֹ רַשַּׁאי לִתֵּן לְאַחֵר וְאַף עַל פִּי כֵן יוֹצֵא בּוֹ. וְהִנֵּה הַגָּאוֹן מִלְּיסָא בְּדַרְכּוֹ הַחַיִּים (סי' קו ס"ד) הֶחְמִיר בָּזֶה וְכָתַב דְּכָל שֶׁאֵינוֹ בְּכֹחַ הַמְקַבֵּל לִתֵּן לְאַחֵר אֵינוֹ כֵּן כְּמוֹ שֶׁהוֹכַחְנוּ. וּמָצָאתִי בְּשֵׁדֵי חֶמֶד (אס"ד מע' ד' מינים סי' ג ס"ק כז) שֶׁהֲבִיא כְּבָר דַּעַת כַּמָּה גְּאוֹנִים לְחַלֵּק עָלָיו בָּזֶה:

ה * דְּמִסְתָּמָא עַל דַּעַת כֵּן נָתְנוּ לוֹ. וְגַם בָּזֶה לֹא מְהַנֵּי חֲזָרַת דָּמִים כֵּיוָן שֶׁאֵין לוֹ אַחֵר. וּמִכָּל מָקוֹם בְּנֶאֱנַס בְּיָדוֹ מָצָאתִי לְרַבֵּנוּ יְרֵחִם (נתיב ח ח"ד) שֶׁכָּתַב דְּמִשְׁמְעוּת

בַּאֵר הַיטֵב

אֶפְלוּ אָמַר בְּפֵרוּשׁ עַל מְנָת שֶׁתַּחֲזִירֶהוּ לִי. הָרַא"שׁ (פ"ג סי' ל) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ו):

שֶׁתַּחֲזִירֶהוּ לִי אֲבָל אִם אָמַר סְתָמָא עַל מְנָת שֶׁתַּחֲזִירֶהוּ אֲפִלּוּ הַחֲזִירוֹ לְאַחַר זְמַן יָצָא. חֶשְׁן מִשְׁפָּט סִימָן רמ"א סָעִיף ו'. עַיֵּן בְּתְשׁוּבַת בֵּית יַעֲקֹב סִימָן קי"ד וְעַיֵּן בֵּיד אַהֲרֹן (הגב"י). וְעַיֵּן בְּתְשׁוּבַת מַהֲרַשְׁדַּ"ם (אור"ח) סִימָן כ"א דְּמִי שֶׁמָּכַר לוּלָב לַחֲבֵרוֹ בְּתְנַאי שֶׁלֹּא יִטְלוּהוּ הַקָּהָל וּנְטָלוּהוּ אֲפִלּוּ לֹא הָיָה אֶלָּא גִּלּוּי דַּעַת לֹא יָצְאוּ יְדֵי חוֹבָתָן עַיֵּן שָׁם: (ז) לְהַחֲזִיר. דְּאִז גַּם כֵּן אֵין יָכוֹל לְהַקְדִּישׁוֹ: ה (מ) בְּמַתָּנָה.

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

בּוֹ דְּהֵיְינוּ בְּעֶרֶב, וְאִם בִּשְׁעָה שֶׁנָּתַן לוֹ כְּבָר בֵּרַךְ עָלָיו, (כ) צָרִיךְ לְהַחֲזִיר לוֹ עַל כָּל פָּנִים בְּיוֹם הַמָּחָר בִּשְׁעַת מִצְוָתוֹ, (כא) וְאַף עַל גַּב דְּלֹא פָּרַשׁ לוֹ בְּהָדְיָא מָתַי שֶׁיַּחֲזִירֶנּוּ לוֹ, מִכָּל מָקוֹם אַמְדָּנָא דְּמוֹכַח הוּא שֶׁכָּוָנָתוֹ הָיָה שֶׁיַּחֲזִירֶנּוּ לוֹ לְשָׁעָה שֶׁיּוּכַל לָצֵאת בּוֹ. וְכָתְבוּ הַפּוֹסְקִים (כב) דְּכָל זֶה בְּאוֹמֵר עַל מְנָת שֶׁתַּחֲזִירֶהוּ לִי, דְּמַשְׁמַע שֶׁיִּהְיֶה רָאוּי לוֹ לְדָבָר שֶׁעוֹמֵד, אֲבָל בְּאוֹמֵר עַל מְנָת שֶׁתַּחֲזִירֶהוּ, וְלֹא אָמַר לִי, אֲפִלּוּ הֶחֱזִירוֹ לְאַחַר הֶחָג שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה כְּלוּם נַמִי קָיֵם תְּנָאוֹ וְיָצָא, וְעַיֵּן בְּאוּר הַלָּכָה (ד"ה לאחר): (יז) וּמֻתָּר וְכוּ' שֶׁלֹּא יַקְדִּישֶׁנּוּ. רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּאִם הִתְנָה בְּמַתָּנָתוֹ שֶׁלֹּא יוּכַל הַמְקַבֵּל לְהַקְדִּישׁוֹ, מִכָּל מָקוֹם הָוֵי מַתָּנָה וְאָפְשָׁר לָצֵאת בּוֹ, וּכְדִמְסַיֵּם דְּלֹא גָּרַע מִמִּי שֶׁאָמַר עַל מְנָת שֶׁתַּחֲזִירֶהוּ לִי, דְּגַם כֵּן אֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְדִּישׁוֹ, וַאֲפִלּוּ הָכִי הָוֵי מַתָּנָה, וְעַיֵּן בְּאוּר הַלָּכָה (ד"ה ומותר): ה (יח) נְתָנוֹ לוֹ סְתָם וְכוּ' כֵּיוָן שֶׁצָּרִיךְ וְכוּ'. רְצוֹנוֹ לוֹמַר בְּהֵיכִי שֶׁאֵין לוֹ רַק אֶתְרוֹג זֶה, אֲפִלּוּ נוֹתְנוֹ בְּסָתָם, גַּם כֵּן אָמְדָּנָא דְּמוֹכַח הוּא שֶׁלֹּא כְּגוֹן לִתֵּן לוֹ לַחֲלוֹטִין אֶלָּא עַל מְנָת שֶׁיַּחֲזִיר לוֹ. וַאֲפִלּוּ אִם בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם כְּבָר יָצָא בְּעַצְמוֹ, וְהוּא צָרִיךְ לוֹ רַק לְשָׁאָר יְמֵי הֶחָג, וּבְשָׁאָר הַיָּמִים הֲלֹא יָכוֹל לָצֵאת בְּשֶׁאוּל, מִכָּל מָקוֹם אָמְדְּנַן דַּעְתּוֹ (כג) דְּאָדָם, שֶׁהוּא רוֹצֶה יוֹתֵר לָצֵאת בְּשֶׁלּוֹ, וְלֹא כְּגוֹן אֶלָּא עַל מְנָת לְהַחֲזִיר לוֹ שֶׁיִּהְיֶה שֶׁלּוֹ כְּבַתְּחִלָּה: (יט) וְצָרִיךְ לַחֲזֹר וְלִתְּנוֹ וְכוּ'. קַאֵי (כד) אַכָּל הַנַּ"ל גַּם בְּסָעִיף ד', וְהַטַּעַם דְּכָל שֶׁנָּתְנוּ לוֹ הֲרֵי הוּא שֶׁלּוֹ לְגַמְרֵי, וְעַל מְנָת לְהַחֲזִיר דְּקָאָמַר הוּא כְּמוֹ שֶׁאוֹמֵר עַל מְנָת שֶׁתַּחֲזֹר וְתִתֵּן לִי בְּמַתָּנָה: (כ) כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ שֶׁל בְּעָלִים וְיֵצְאוּ בּוֹ. הַלְּשׁוֹן מְגֻמְגָּם (כה) דְּמִשְׁמַע מִזֶּה דְּאִם לֹא יַחֲזֹר וְיִתֵּן לְהַבְּעָלִים בְּמַתָּנָה גְּמוּרָה, לֹא יוּכְלוּ הַבְּעָלִים לָצֵאת יְדֵי חוֹבָתָם בָּאֶתְרוֹג,

בַּאֵר הַלָּכָה

לוֹ סְתָם אִמְרִינַן דִּכְדַאי נְתָנוֹ לוֹ עַל מְנָת שֶׁיַּחֲזִירוֹ לְצֵאת בּוֹ וְלֹא גָּרַע זֶה מֵאִלּוּ לֹא אָמַר כְּלוּם, וּמְצָאתִי שֶׁכָּבָר עָמַד בָּזֶה בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ד) בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת בֵּית יַעֲקֹב (סי' קיד), וְעַל כָּרְחֵךְ אָנוּ צְרִיכִין לוֹמַר דְּסְבִירָא לֵהּ לְהָרַמ"א שָׁם דְּמִכַּיָּון שֶׁפֵּרַשׁ דְּבָרָיו עַל מְנָת לְהַחֲזִיר וְלֹא פֵּרַשׁ לוֹמַר שֶׁיַּחֲזִיר לוֹ גָּרַע מִסְתָּמָא, וּמִכָּל מָקוֹם לְמַעֲשֶׂה צָרִיךְ עִיּוּן דְּכִמְּה אַחֲרוֹנִים מִפְקְפְקִין עַל סְבָרָא זוֹ [וְעַיֵּן בְּקֶרְבָּן נְתַנְאֵל בְּסָגֵיא זוֹ (פ"ג סי' ל אות נ) וְכֵן בְּכִבּוּדֵי יַעֲקֹב (סק"י)] וְדַעְתִּם דְּבָעֵל הָעטוּר (ח"ב צב.) שְׁכּוֹבֵר דְּאִפְלוּ בִּסְתָמָא כְּנָתְנוּ שֶׁיַּחֲזִירֶנּוּ בִּזְמַן מִצְוָתוֹ כָּל שֶׁכֵּן בְּשִׁמְּתָנָה עַל מְנָת שֶׁתַּחֲזִירֶהוּ אַף שֶׁלֹּא אָמַר לִי וְחוֹלֵק עַל הָרַשְׁבָּ"א. וְדַע דְּגַם בְּאוֹמֵר עַל מְנָת שֶׁתַּחֲזִירֶהוּ לִי דְּמִחֲיָב לְהַחֲזִירוֹ בִּזְמַן מִצְוָתוֹ גַּם כֵּן אִיבָּא חִלּוּק בְּדָבָר, דְּבְאֵין לוֹ לוּלָב אַחֵר מְחֻיָּב לְהַחֲזִירוֹ בְּיוֹם זֶה אִם לֹא בֵּרַךְ אוֹ עַל כָּל פָּנִים לִיוֹמָא דְּלְמָחָר וְכוּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (שם) וּמִשָּׁעָם דְּאַמְדָּנָא דְּמוֹכַח הוּא, אֲבָל בְּיִשׂ לוֹ עוֹד לוּלָב כָּשֵׁר לְבָרְךְ עָלָיו נִהֵי דְּאֵינוֹ רָשַׁאי לְהַחֲזִיר לוֹ אַחַר הֶחָג שֶׁהֲרֵי אָמַר הֶחֱזִירֵהוּ לִי וּמִידֵי דַּחֲזִי לֵהּ קָאָמַר אֲבָל אֵינוֹ מְחֻיָּב לְהַחֲזִיר לוֹ בְּיוֹם זֶה אוֹ לְמָחָר וְכָל שֶׁמְּחַזִּיר לוֹ בְּחָג אֲפִלּוּ בְּיוֹם שְׁכִיעִי נִמְי יָצָא יְדֵי תְּנָאוֹ, דְּהָא עֲדַיִן קָאֵי לְמִצְוָתוֹ וַהֲרֵי לֹא פֵּרַשׁ בְּאֵיזֶה יוֹם וְכָפֶה שֶׁיְּהֵא שָׁוֶה בְּשִׁעַת הַחֲזָרָה, כָּל זֶה לְקַטְתִּי מִדִּבְרֵי תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א הַנַּ"ל עַיֵּן שָׁם. וְדַע עוֹד דְּקָרוֹב לוֹמַר דְּאִפְלוּ כְּבָר בֵּרַךְ הַנּוֹתֵן אִם לֹא בֵּרְכוּ עֲדַיִן בְּנָיו הַמְסוּכִּין עָלָיו וְשַׁדְּרֵהוּ תָּמִיד לְבָרְךְ עַל לוּלָב שֶׁל אֲבִיהֶם נִמְי לֹא יָצָא אִם לֹא הֶחֱזִיר, דְּגַם זֶה אַמְדָּנָא דְּמוֹכַח הוּא שֶׁאֵין אָדָם מַנִּיחַ בָּנָיו בְּלֹא מִצָּוָה וְנוֹתֵן לָאֲחֵרִים. אַחַר כָּךְ מָצָאתִי שִׁגּוּם בְּמֹר וּקְצִיעָה מְצַדֵּד כֵּן:

* וּמֻתָּר לָתֵת לוֹ בְּמַתָּנָה עַל מְנָת שֶׁלֹּא יַקְדִּישֶׁנּוּ. עַיֵּן בְּרָא"ש (ב"ב פ"ח סי' לח) וְר"ן (כ. ד"ה ויש, נדרים מח. ד"ה כל) וְרִיטְבָ"א (מא. ד"ה איכא דקשיא ליה)

וְעוֹד פּוֹסְקִים שֶׁכָּתְבוּ טַעְמָא דְּמִלְּתָא, דִּכְלָלָא דְּכָל מַתָּנָה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַקְדִּישָׁהּ אֵינָהּ מַתָּנָה דְּתָנֵינַן, לֹא בָּאָה לְאַפּוּקֵי רַק הֵיכִי דְּלֹא הָוֵי רַק הַעֲרָמָה בְּעָלְמָא שֶׁלֹּא כְּגוֹן כְּלֵל לָתֵת, אֲבָל בְּלֵי הַעֲרָמָה אַף שֶׁהַמַּתָּנָה הוּא רַק לְדָבָר אֶחָד גַּם כֵּן חָיְלָא, וְכֵן כָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת בְּסָכָּה דַּף (מ"ב) [מ"א] (ע"ב ד"ה הילך) עַיֵּן שָׁם בְּאֹרֶךְ, וְכֵן מַשְׁמַע לְהָדְיָא בְּסָגֵיא דְּבָבָא בְּתָרָא דַּף קל"ז עַמּוּד א' דְּקָאָמַר שָׁם אֶלָּא הָכָא אִי מַפֶּקֶת לֹא נָפֵיק בַּהּ לְמַאי יַהֲבַהּ נִיהֲלַהּ, וְעַיֵּן שָׁם בְּפֵרוּשׁ רַשְׁבַּ"ם (ע"ב ד"ה דאי) וּמְבֹאָר דְּאַף אִם אֵינוֹ נוֹתְנוֹ לוֹ לְשׁוּם דָּבָר רַק לְצֵאת בּוֹ יְדֵי מִצְוַת הֶחָג גַּם כֵּן מִקְרֵי נְתִינָה כֵּיוָן שֶׁהוּא שֶׁלּוֹ לְדָבָר זֶה, וּמִפֵּילָא נִרְאֶה דְּכָל שֶׁכֵּן בְּאִם אָמַר לוֹ הֲרֵי הוּא שֶׁלְּךָ בְּמַתָּנָה עַל מְנָת שֶׁלֹּא תִּתְּנוּ לְשׁוּם אָדָם אוֹ אִפְלוּ בְּאוֹמֵר לוֹ הֲרֵי הוּא שֶׁלְּךָ וְאֵינְךָ רַשַּׁאי לִתֵּן לְשׁוּם אָדָם בְּוַדַּאי הוּא שֶׁלּוֹ וְיוֹצֵא בּוֹ אַף עַל גַּב שֶׁלֹּא נָתַן לוֹ כָּל כָּחוֹ בְּאָתְרוֹג זֶה. וְכֵן מַשְׁמַע בַּמְּאִירִי (מא: ד"ה זהו וכו' כבר ביארנו) שֶׁהֲבִיא יֵשׁ פּוֹסְקִין שֶׁבְּנוֹתֵן מַתָּנָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר אֵינוֹ רַשַּׁאי לִתֵּן לְרַבִּים אֶלָּא בִּרְשׁוּת הַנּוֹתֵן הָרִאשׁוֹן, וְאַף שֶׁיֵּשׁ מִי שֶׁמַּתִּיר וְכָמוֹ שֶׁמּוֹכָח מִמְּחַבֵּר בְּסָעִיף ה' שָׁם הַשַּׁעַם הוּא דְּהָרֵי לֹא הִתְנָה בְּפֵרוּשׁ אֶלָּא אָמַר עַל מְנָת שֶׁיַּחֲזִיר לִי וְהָרֵי הֶחֱזִיר לוֹ. אָכֵן מוּכָח עַל כָּל פָּנִים בְּמַתָּנָה בְּפֵרוּשׁ דְּאֵינוֹ רַשַּׁאי לִתֵּן לְאַחֵר וְאַף עַל פִּי כֵן יוֹצֵא בּוֹ. וְהִנֵּה הַגָּאוֹן מִלְּיסָא בְּדַרְכּוֹ הַחַיִּים (סי' קו ס"ד) הֶחְמִיר בָּזֶה וְכָתַב דְּכָל שֶׁאֵינוֹ בְּכֹחַ הַמְקַבֵּל לִתֵּן לְאַחֵר אֵינוֹ כֵּן כְּמוֹ שֶׁהוֹכַחְנוּ. וּמָצָאתִי בְּשֵׁדֵי חֶמֶד (אס"ד מע' ד' מינים סי' ג ס"ק כז) שֶׁהֲבִיא כְּבָר דַּעַת כַּמָּה גְּאוֹנִים לְחַלֵּק עָלָיו בָּזֶה:

ה * דְּמִסְתָּמָא עַל דַּעַת כֵּן נָתְנוּ לוֹ. וְגַם בָּזֶה לֹא מְהַנֵּי חֲזָרַת דָּמִים כֵּיוָן שֶׁאֵין לוֹ אַחֵר. וּמִכָּל מָקוֹם בְּנֶאֱנַס בְּיָדוֹ מָצָאתִי לְרַבֵּנוּ יְרֵחִם (נתיב ח ח"ד) שֶׁכָּתַב דְּמִשְׁמְעוּת

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(כ) רִיטְבָ"א (מא: ד"ה כי הא) וּמְאִירִי (מא: ד"ה זהו וכו' כבר ביארנו): (כא) רַשְׁבָּ"א (בתשובה ח"א) סִימָן אֶלֶף וְהָרַ"ן בְּסָגֵיא (שם) וּמְאִירִי (שם). וּמִכָּל מָקוֹם מִסְתַּפְקָנָא בְּהֶחֱזִיר לוֹ אַחַר כָּל הַתְּפִלּוֹת וּבִשְׁכִיבִי זֶה לֹא עָשָׂה הַנַּעֲנוּעִים בְּהַלֵּל בְּצִבּוּר דְּדַרְכּוֹ תָּמִיד לְנַעֲנֵעַ עִם הַצִּבּוּר אוֹלַי יֵשׁ בָּזֶה קְפִידָא לְכַשֶּׁהַמַּתָּנָה, אוֹ אֶפְשָׁר דְּנִקָּא בְּהֶחֱזִיר לוֹ אַחַר זְמַן מִצְוָתוֹ לְגַמְרֵי וְצָרִיךְ עִיּוּן. וְעַל כָּל פָּנִים לְכַתְּחִלָּה בְּוַדַּאי צָרִיךְ לְזַהֵר בָּזֶה לְהַחֲזִיר לוֹ קֹדֶם הַלַּיְלָה: (כב) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ד). וּרְאִיָּה דְּהָא בְּמַעֲשֶׂה דְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל (מא:) גַּם כֵּן הָיָה שָׁנֵטָל מִתְּחִלָּה בְּעַצְמוֹ וַאֲפִלּוּ הָכִי אִם לֹא הָיָה רַבִּי עֲקִיבָא מַחֲזִירוֹ לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל לְכַסּוֹף מִשְׁמַע בַּגְּמָרָא דְּלֹא הָיָה יוֹצֵא וְהֵיְינוּ מִשּׁוּם שֶׁרַבָּן גַּמְלִיאֵל צָרִיךְ לוֹ לְמָחָר לָצֵאת בּוֹ בְּעַצְמוֹ. וּמַה שֶּׁכָּתַב רַמ"א דְּצָרִיךְ וְכוּ' כְּדֵי שֶׁיֵּצְאוּ בּוֹ הַבְּעָלִים, מֵירֵי בְּאִם נְתָנוֹ קֹדֶם שֶׁיָּצָא הוּא בְּעַצְמוֹ: (כג) וְזֶהוּ עִקַּר חִלּוּקָא בֵּין אִם אָמַר לוֹ יְהֵא שֶׁלְּךָ דְּסָעִיף ג' שֶׁלֹּא יָצָא לְהָא דְּסָעִיף ד' וְכַמְבֹאָר בְּרַא"שׁ (פ"ג סי' ל): (כד) וּכְבָר עָמַד בָּזֶה הַגָּאוֹן רַבִּי יְשַׁעְיָה פָּרְלִין בְּהַגָּהוֹתָיו וְנִשְׁאַר בְּצָרִיךְ עִיּוּן. וְאַף שֶׁיֵּשׁ לְתָרֵץ וּלְאַשְׁכּוֹחֵי אַף שֶׁהַבְּעָלִים לֹא יָצְאוּ בְּאֹפֶן זֶה, בְּגוֹן שֶׁמַּחֲזִיר לוֹ בְּתְחִלַּת הַיּוֹם שֶׁלֹּא בְּמַתָּנָה לְצֵאת בּוֹ וְהָרֵי יֵשׁ לוֹ שְׁהוּת מִצַּד תְּנָאוֹ לְהַחֲזִיר גַּם בְּסוֹף הַיּוֹם כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֲדַיִן זְמַן לְבָרְךְ עָלָיו, וּבָזֶה מַחֲזִיר שֶׁלֹּא לְשֵׁם מַתָּנָה לֹא מְהַנֵּי וְכֹמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

* יוּמִיהוּ אֲפִלּוּ לֹא הֶחֱזִירוֹ לְיָדוֹ (כא) אֶלָּא לְאַחֵר, (כב) וְאַחֵר לְאַחֵר, * וְהָאַחֲרוֹן מַחֲזִירוֹ לַבְּעָלִים, (ט) יָצָא: ו * כלֹא יִתְּנֶנּוּ (כג) בְּיוֹם רִאשׁוֹן לְקָטָן (כד) * קֹדֶם שֶׁיֵּצֵא בּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהַקָּטָן קוֹנֶה וְאֵינוֹ מַקְנֶה לַאֲחֵרִים מִן הַתּוֹרָה, וְנִמְצָא שֶׁאִם הֶחֱזִירוֹ לוֹ (כה) * אֵינוֹ מֻחְזָר. לוְיֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר שֶׁאִם הִגִּיעַ לְעוֹנַת (י) (כו) הַפָּעוֹטוֹת, (כז) מֻתָּר. מוְאִם תּוֹפֵס עִם הַתִּינוֹק, (כח) כֵּיוָן שֶׁלֹּא יָצָא מִיָּדוֹ שַׁפִּיר

י טור. כ מֵימְרָא דְּר׳ זֵירָא מ״ו (ע״ב). ל רַ״ן שָׁם (כב: ד״ה גרסי׳). מ מָרְדְּכַי (פ״ג סי׳ תשנט) וְהַגָּהוֹת אָשֵׁרִי (פ״ד סי׳ ו) בְּשֵׁם אוֹר זָרוּעַ (ח״ב סי׳ שיח).

בַּאֵר הֵיטֵב

(ט) **יָצָא.** אֲפִלּוּ אָמַר בְּפֵרוּשׁ עַל מְנָת שֶׁתַּחֲזִירֵהוּ לִי. רַשְׁבָּ״א (בתשובה ח״א סי׳ אלף) וְשִׁבֳּלֵי הַלֶּקֶט (סי׳ שסד) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ז): ו (י) **הַפָּעוֹטוֹת.** הַיְנוּ בֶּן שֵׁשׁ שָׁנִים כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּחֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן רל״ה (ס״א):

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וְלִכְאוֹרָה אֵינוֹ כֵּן דְּהַבְּעָלִים בְּכָל גַּוְנֵי יוּכְלוּ לָצֵאת, שֶׁהֲרֵי נָתְנוּ רַק עַל מְנָת שֶׁיַּחֲזִירוֹ לָהֶם בְּמַתָּנָה כַּדִּין, וְאִם לֹא הֶחֱזִירוֹ לָהֶם בְּאֹפֶן כָּזֶה, נִתְבַּטְּלָה הַמַּתָּנָה לְמַפְרֵעַ וּכְלֹא נָתְנוּ דָּמֵי, וְצָרִיךְ עִיּוּן: (כא) **אֶלָּא לְאַחֵר וְכוּ׳.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁגַּם הוּא נָתַן לְאָדָם אַחֵר הָאֶתְרוֹג בְּמַתָּנָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר, וְהַלָּזֶה נָתַן גַּם כֵּן לִשְׁלִישִׁי לְהַחֲזִיר לַבְּעָלִים הָרִאשׁוֹנִים יָצָא, וְלֹא אָמְרִינַן הֲרֵי הִתְנָה עִמּוֹ עַל מְנָת שֶׁתַּחֲזִיר לִי וַהֲרֵי לֹא הֶחֱזִיר בְּעַצְמוֹ לַבְּעָלִים הָרִאשׁוֹנִים, דְּמִסְּתָמָא לֹא הָיָה כַּוָּנַת וּקְפִידַת הַבְּעָלִים אֶלָּא שֶׁיֻּחְזַר לָהֶם הַחֵפֶץ בֵּין עַל יְדֵי הָרִאשׁוֹן בֵּין עַל יְדֵי בָּאֵי כֹּחוֹ. מִיהוּ (כו) מוּכָח לִכְאוֹרָה מִדִּין זֶה דִּמְקַבֵּל מַתָּנָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר יֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לַחֲזֹר וְלִתֵּן לְכָל מִי שֶׁיִּרְצֶה וּבִלְבַד שֶׁיִּתְקַיֵּם תְּנָאוֹ. מִיהוּ כָּל זֶה בִּסְתָם, (כז) אָמְנָם אִי מְפָרֵשׁ בְּהֶדְיָא בְּמַתְּנָתוֹ שֶׁאֵין לוֹ רְשׁוּת לִתְּנוֹ לְאַחֵר, אֵינוֹ יָכֹל לְזַכּוֹת לְאַחֵר לָצֵאת בּוֹ, וְאִם יִתֵּן יִתְבַּטֵּל הַמַּתָּנָה וְגַם הוּא לֹא יָצָא בּוֹ: (כב) **וְאַחֵר לְאַחֵר.** וּמַשְׁמַע אֲפִלּוּ לְהַרְבֵּה וּבִלְבַד שֶׁיֻּחְזַר לָרִאשׁוֹן בְּלֹא פְּסוּל. וְנִרְאָה דְּהֵיכִי שֶׁאִיכָּא אֻמְדָּנָא שֶׁמַּקְפִּיד הַנּוֹתֵן שֶׁלֹּא יִטְּלוּהוּ רַבִּים שֶׁמָּא יֻפְסַד לוֹ (כח) אֵין רַשַּׁאי לִתֵּן, וּבְלָאו הָכִי (כט) יֵשׁ מֵאַחֲרוֹנִים שֶׁמַּחְמִירִין בְּעִקַּר דִּינָא דְּהַמְחַבֵּר וְסוֹבְרִין דְּלוּלָב שֶׁקִּבֵּל בְּמַתָּנָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר לֹא יִתֵּן לְאָדָם אַחֵר מִבְּלִי דַּעַת וּרְשׁוּת הַנּוֹתֵן: ו (כג) **בְּיוֹם רִאשׁוֹן וְכוּ׳.** וְהוּא הַדִּין (ל) לְדִידָן דְּעוֹשִׂין שְׁנֵי יָמִים: (כד) **קֹדֶם שֶׁיֵּצֵא בּוֹ.** וְהוּא הַדִּין אִם מְזַכֶּה רַבִּים בְּלוּלָבוֹ (לא) לֹא יִתֵּן לְקָטָן עַד שֶׁיְּבָרְכוּ כֻּלָּם: (כה) **אֵינוֹ מֻחְזָר.** וּלְפִי זֶה יֵשׁ לִזָּהֵר שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ (לב) עַל לוּלָב שֶׁל אֶשְׁתָּקַד אִם זוֹכֵר שֶׁנָּתַן אוֹתוֹ בְּמַתָּנָה לְקָטָן: (כו) **הַפָּעוֹטוֹת.** הַיְנוּ (לג) כְּבֶן שֵׁשׁ אוֹ כְּבֶן שֶׁבַע: (כז) **מֻתָּר.** דְּאָז מַתְּנָתוֹ מַתָּנָה מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים וְעַיֵּן בֵּאוּר הֲלָכָה (ד״ה לא): (כח) **כֵּיוָן שֶׁלֹּא יָצָא מִיָּדוֹ שַׁפִּיר דָּמֵי.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּעַל יְדֵי זֶה אֵין הַקָּטָן קוֹנֶה כְּלָל, וְלָכֵן מֻתָּר אֲפִלּוּ בְּלֹא הִגִּיעַ לְעוֹנַת הַפָּעוֹטוֹת, וְהוּא הַדִּין אִם לֹא מַקְנֶה לֵהּ כְּלָל לַקָּטָן, אוֹ שֶׁאוֹמֵר לוֹ יְהֵא שֶׁלְּךָ עַד שֶׁתֵּצֵא בּוֹ וְאַחַר כָּךְ יְהֵא שֶׁלִּי כְּבַתְּחִלָּה דְּהָוֵי לֵהּ כְּשָׁאוּל כַּנַּ״ל בְּסָעִיף ג׳, (לד) אֶלָּא דִּבְכָל אֵלּוּ הָעֵצוֹת לֹא מְהַנֵּי רַק לַגָּדוֹל שֶׁיִּהְיֶה יָכֹל אַחַר כָּךְ לָצֵאת בּוֹ, אֲבָל הַקָּטָן לֹא יָצָא בִּנְטִילָה כָּזֶה, דְּהָא אֵינוֹ שֶׁלּוֹ וְלֹא מִקְּרֵי ׳לָכֶם׳, וְלֹא קִיֵּם בּוֹ אָבִיו מִצְוַת חִנּוּךְ, (לה) וְיֵשׁ מֵאַחֲרוֹנִים שֶׁסּוֹבְרִין דְּמִצְוַת חִנּוּךְ מִתְקַיֵּם גַּם בְּשָׁאוּל, דְּהָא גַּם בָּזֶה מִתְחַנֵּךְ הַבֵּן לְמִצְוֹת, וְכֵן מַשְׁמַע בַּמָּרְדְּכַי (פ״ג סי׳ תשנט) (לו) בְּשֵׁם

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

מֵהַחוֹלֵץ (יבמות לה:) כו׳ עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּסִפְרִי שׁוּ״ת בֵּית אֶפְרַיִם חֵלֶק אֶבֶן הָעֵזֶר (סי׳ נ) בְּעִנְיַן אִגְּלַאי מִלְּתָא לְמַפְרֵעַ עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן שָׁם בְּשִׁיּוּרֵי בְּרָכָה (סק״א) וּבְמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק״ד), שֶׁבְּגִבְעַת פִּנְחָס וּבְגַט מְקֻשָּׁר הִשִּׂיגוּ עַל הַמַּשְׂאַת מֹשֶׁה בָּזֶה עַיֵּן שָׁם:

בֵּאוּר הֲלָכָה

בַּעַל הָעִטּוּר (ח״ב דף צב.) **דְּיוֹצֵא בָּזֶה בַּחֲזָרַת דָּמִים שֶׁהֲרֵי עַל כָּל פָּנִים לֹא אָמַר בְּפֵרוּשׁ הַחֲזִירֵהוּ לִי** [אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ו)]:

* **וּמִיהוּ וְכוּ׳ אֶלָּא לְאַחֵר.** עַיֵּן בְּיַד אֶפְרַיִם שֶׁכָּתַב דְּמִדִּבְרֵי הַתּוֹסָפוֹת (מא: ד״ה ואם) וְהָרֹא״שׁ (פ״ג סי׳ ל) לֹא מַשְׁמַע כֵּן. וְכֵן בִּכּוּרֵי יַעֲקֹב (ס״ק יז) הִקְשָׁה עוֹד דִּלְפִי מַה שֶּׁפֵּרֵשׁ רַשִׁ״י בַּגְּמָרָא (מא: ד״ה הא קמ״ל) דְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל עַל מְנָת שֶׁיַּחֲזִירוּהוּ [לוֹ] נָתַן לָהֶם, גַּם כֵּן אֵין לָנוּ מָקוֹר לְקֻלָּא זוֹ שֶׁל הַמְחַבֵּר שֶׁיָּכוֹל לִתֵּן בְּעַצְמוֹ לְאַחֵר, וְנִשְׁאַר בְּצָרִיךְ עִיּוּן עַל הַמְחַבֵּר שֶׁסָּתַם כְּדַעַת הָרַשְׁבָּ״א (בתשובה ח״א סי׳ אלף) וְהַטּוּר וְהָרַ״ן (כ. ד״ה ושמעינן) וְהָרִיטְבָּ״א (מא: ד״ה איכא), אַחֲרֵי שֶׁלְּדַעַת הַתּוֹסָפוֹת וְהָרֹא״שׁ וְרַשִׁ״י יֵשׁ לְהַחְמִיר בָּזֶה. אָכֵן בֶּאֱמֶת יֵשׁ עוֹד כַּמָּה רִאשׁוֹנִים שֶׁסּוֹתְמִין לְהָקֵל כְּדַעַת הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ וְהוּא הַשִּׁבֳּלֵי לֶקֶט (סי׳ שסד) הַמּוּבָא בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ז) וְרַבֵּנוּ יְרֻחָם (שם) וְהַכֹּל בּוֹ (סי׳ עב) וְהַמְּאִירִי (שם) [אַף שֶׁבִּשְׁאָר דְּבָרִים אֵין מַכְרִיעַ מִכָּל מָקוֹם לְעִנְיַן אֶתְרוֹג דַּעְתּוֹ לְהָקֵל מִפְּנֵי שֶׁהוּא לְמִצְוָה מִסְּתָמָא דַּעַת הַנּוֹתֵן שֶׁלֹּא לְהַקְפִּיד], וְגַם לְפֵרוּשׁ רַשִׁ״י אֵין רְאָיָה לְהַחְמִיר לְדִינָא אַף דִּלְפֵרוּשׁוֹ הַמַּעֲשֶׂה הָיָה שָׁם שֶׁנָּתַן לְכֻלָּם עַל מְנָת לְהַחֲזִיר מִכָּל מָקוֹם לְדִינָא אֶפְשָׁר דְּאַף אִם נוֹתֵן לְאֶחָד כֵּיוָן שֶׁהוּא שֶׁלּוֹ יָכוֹל לִתֵּן גַּם לְאַחֵר וּבִלְבַד שֶׁלְּבַסּוֹף יְקַיֵּם הַתְּנַאי לְהַחֲזִיר לַבְּעָלִים בִּזְמַן מִצְוָתוֹ, וְתֵדַע דְּגַם הָרַ״ן (שם ד״ה גמ׳) הֶעְתִּיק לְשׁוֹן רַשִׁ״י וְאַף עַל פִּי כֵן הֶעְתִּיק לְבַסּוֹף בַּדִּין הַזֶּה לְהָקֵל:

* **וְהָאַחֲרוֹן מַחֲזִירוֹ לַבְּעָלִים. וְדַע דְּמִסְתַּפַּקְנָא דְּאֶפְשָׁר דַּוְקָא בְּשֶׁהֶחֱזִיר עַל כָּל פָּנִים בָּאֵי כֹּחוֹ שֶׁל הַמְקַבֵּל, אָמְנָם אִם לֹא הֶחֱזִיר כְּלָל הַמְקַבֵּל עַד שֶׁהִטְרִיחוּ הַבְּעָלִים בְּעַצְמָם לָבוֹא אֵלָיו וְלִקַּח הָאֶתְרוֹג, אַף שֶׁאָמַר לוֹ שֶׁהוּא מַחֲזִיר לוֹ בְּמַתָּנָה אֶפְשָׁר דְּאֵין זֶה חֲזָרָה, וְנִרְאֶה דְּתָלוּי בְּטִבְעוֹ שֶׁל הַנּוֹתֵן וּבִקְפִידָתוֹ. וְדַע עוֹד דְּפָשׁוּט דְּאִם מַחֲזִיר לַבְּעָלִים עַל יְדֵי שָׁלִיחַ בְּוַדַּאי הָוֵי חֲזָרָה, וּבְמִכָּל שֶׁכֵּן דְּדִינָא דְּסָעִיף זֶה. וְנִרְאֶה לִכְאוֹרָה דְּאֵין צָרִיךְ בָּזֶה דִּינָא דִּשְׁלִיחוּת דַּאֲפִלּוּ בְּמַחֲזִיר לוֹ עַל יְדֵי עַכּוּ״ם אוֹ קָטָן שֶׁאֵינָם בְּנֵי שְׁלִיחוּת וּבְנֵי אַקְנוּיֵי גַּם כֵּן מְקַיֵּם תְּנָאוֹ בָּזֶה כֵּיוָן שֶׁדַּעְתּוֹ לִתֵּן לוֹ בְּמַתָּנָה וְהַלָּה זוֹכֶה בּוֹ וְעַכּוּ״ם וְקָטָן מַעֲשֵׂה קוֹף בְּעָלְמָא הוּא, וְכָל שֶׁכֵּן לְפִי מַה שֶּׁכָּתַב הָרֹא״שׁ (שם) בְּשֵׁם הָעִטּוּר (שם) דַּאֲפִלּוּ מַחֲזִיר לוֹ בִּסְתָמָא אוֹמְדִין דַּעְתּוֹ דְּמִסְּתָמָא בְּמַתָּנָה נוֹתֵן לוֹ. וּמִכָּל מָקוֹם אֵינוֹ בָּרוּר כָּל כָּךְ:**

ו * **לֹא יִתְּנֶנּוּ וְכוּ׳.** דֵּעָה רִאשׁוֹנָה הוּא לְשׁוֹן הָרַמְבַּ״ם (פ״ח ה״י), וְעַיֵּן בְּבֶדֶק הַבַּיִת (ד״ה ומטעם) שֶׁכָּתַב דְּמִדְּסָתַם מַשְׁמַע דַּאֲפִלּוּ הִגִּיעַ לְעוֹנַת הַפָּעוֹטוֹת גַּם כֵּן אֵין לִתֵּן לוֹ, וְהַטַּעַם דְּהָרַמְבַּ״ם לְשִׁיטָתוֹ בְּפֶרֶק כ״ט מֵהִלְכוֹת מְכִירָה (ה״א ובמ״מ שם) דְּהֵיכָא דְּדַעַת אַחֶרֶת מַקְנֶה לוֹ הוּא זוֹכֶה מִן הַתּוֹרָה, וְאִם כֵּן אֲפִלּוּ הִגִּיעַ לְעוֹנַת הַפָּעוֹטוֹת דְּתִקְּנוּ רַבָּנָן דְּמַתְּנָתוֹ מַתָּנָה הֲלֹא מִן הַתּוֹרָה אֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְנוֹת [וְזֶהוּ שֶׁכָּתַב וְאֵינוֹ מַקְנֶה לַאֲחֵרִים מִן הַתּוֹרָה] וְלֹא הָוֵי מִן הַתּוֹרָה מִשֶּׁלָּכֶם. וְדַעַת הַיֵּשׁ אוֹמְרִים דַּאֲפִלּוּ כְּשֶׁדַּעַת אַחֶרֶת מַקְנֶה אוֹתוֹ אֵין קִנְיָנוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וְלָכֵן כְּשֶׁהִגִּיעַ לְעוֹנַת הַפָּעוֹטוֹת כְּשֵׁם שֶׁזּוֹכֶה מִדְּרַבָּנָן כֵּן מַקְנֶה גַּם כֵּן מִדְּרַבָּנָן [לֶחֶם מִשְׁנֶה (פ״ח ה״י)]. **וּפָשׁוּט דְּדִין זֶה שַׁיָּךְ בְּכָל הָאַרְבָּעָה מִינִים, וְזֶה גַּם כֵּן פָּשׁוּט דְּוַדַּאי יֵשׁ לְהַחְמִיר לְכַתְּחִלָּה כַּדַּעַת הָרִאשׁוֹנָה** דְּהִיא סְתָמִית **שֶׁלֹּא לִתֵּן בְּמַתָּנָה לְשׁוּם קָטָן וְהַיְנוּ אֲפִלּוּ בְּמַתָּנָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר** כַּמְבֹאָר בַּפּוֹסְקִים. **וְדַע דְּקָטָן נִקְרָא לְדֵעָה רִאשׁוֹנָה עַד שֶׁהוּא בֶּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה וְיוֹם אֶחָד, וְעַיֵּן בִּפְרִי מְגָדִים** (א״א ס״ק יב) **שֶׁכָּתַב דַּאֲפִלּוּ הוּא בֶּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה כָּל זְמַן שֶׁלֹּא יָדְעִינַן שֶׁהֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת אֵין לִתֵּן לוֹ** דִּסְפֵק תּוֹרָה לְחֻמְרָא, **אָמְנָם בִּתְשׁוּבַת כְּתַב סוֹפֵר** (או״ח) סִימָן קכ״ט **דַּעְתּוֹ דְּמֻתָּר לְכַתְּחִלָּה** מִשּׁוּם חֲזָקָה דְּרָבָא וְגַם אִיכָּא סְפֵק סְפֵקָא דְּשֶׁמָּא גַּם בְּפָעוֹטוֹת מֻתָּר כְּדַעַת הַיֵּשׁ אוֹמְרִים. **עוֹד שָׁם** בְּסִימָן קכ״ח **בְּקָטָן הַסּוֹחֵר אֶתְרוֹגִים שֶׁקּוֹנֶה וּמַקְנֶה מַסִּיק שָׁם דִּלְכַתְּחִלָּה יֵשׁ לִמְנֹעַ מִלִּקְנוֹת, וּבְדִיעֲבַד אִם יָצָא בּוֹ אֵינוֹ חוֹזֵר לְבָרֵךְ מִשּׁוּם חֲשַׁשׁ בְּרָכָה לְבַטָּלָה עַיֵּן שָׁם:**

* **קֹדֶם שֶׁיֵּצֵא בּוֹ. יֵשׁ מֵאַחֲרוֹנִים שֶׁסּוֹבְרִין שֶׁאֲפִלּוּ לְאַחַר שֶׁיָּצָא בּוֹ אֵין כְּדַאי לִתֵּן לְקָטָן בְּמַתָּנָה שֶׁמָּא יִזְדַּמֵּן לוֹ אֶחָד שֶׁיְּבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ לִתֵּן לוֹ לָצֵאת בּוֹ,** עַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״י):

* **אֵינוֹ מֻחְזָר. רְצוֹנוֹ לוֹמַר וְלֹא יָכוֹל לָצֵאת בְּעַצְמוֹ. וְכָתְבוּ הַפּוֹסְקִים וַאֲפִלּוּ נָתַן לוֹ בְּמַתָּנָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר גַּם כֵּן לֹא יָצָא אַחַר כָּךְ** דַּחֲזָרָתוֹ אֵינוֹ חֲזָרָה. וְלִכְאוֹרָה הָא אִיהוּ עַל

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(כו) **מִתְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ״א** (ח״א) סִימָן אֶלֶף עַיֵּן שָׁם. **וּמַה שֶּׁכָּתַבְתִּי** (ביה״ל ד״ה ומיהו) **לִכְאוֹרָה, מִשֵּׁם הַמְּאִירִי שֶׁהֵבִיא שֶׁיֵּשׁ דֵּעוֹת אַף לְעִנְיַן אֶתְרוֹג דְּיֵשׁ שֶׁסּוֹבְרִין דְּעוּבְדָא דְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל הָיָה שֶׁהִרְשָׁה וְרָצָה שֶׁיֵּצְאוּ כֻּלָּם אֲבָל לֹא בִּסְתָמָא, וְדַעְתּוֹ לְהָקֵל בְּעִנְיַן אֶתְרוֹג מִטַּעַם שֶׁכָּל שֶׁהוּא לְמִצְוָה מִסְּתָמָא דַּעַת הַנּוֹתֵן שֶׁלֹּא לְהַקְפִּיד, וּלְפִי זֶה בִּשְׁאָר דְּבָרִים אֵין דָּבָר זֶה בָּרוּר:** (כז) כֵּן כָּתְבוּ אַחֲרוֹנִים, וּפָשׁוּט: (כח) בִּכּוּרֵי יַעֲקֹב (ס״ק יז): (כט) עַיֵּן בֵּאוּר הֲלָכָה (ד״ה ומיהו): ו (ל) פְּרִי מְגָדִים (סק״ח), וְחַיֵּי אָדָם (כלל קנב סי״א): (לא) חַיֵּי אָדָם (שם) וּפָשׁוּט: (לב) **כְּגוֹן בִּמְקוֹם הַדְּחָק,** וְכַנַּ״ל בְּסוֹף סִימָן תרמ״ט (ס״ו) בְּהַגָּ״ה: (לג) פְּרִי מְגָדִים (סק״ט) וּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק״ז): (לד) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ח) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק״י) וּפְרִי מְגָדִים וְחַיֵּי אָדָם (שם): (לה) בִּגְדֵי יֶשַׁע (סק״ח): (לו) דְּכָתַב שָׁם וּבְקִיאֵי הַדַּעַת מַחֲזִירִין אוֹתוֹ לִמְקוֹמוֹ וְהַתִּינוֹקוֹת מֵעַצְמָן נוֹטְלִין אוֹתוֹ וּמְבָרְכִין עָלָיו, וְכֵן אִיתָא בְּאוֹר זָרוּעַ (ח״ב סי׳ שיח) בְּשֵׁם רַאֲבַ״ן, וּמִדְּשִׁבַּח אוֹתָן מַשְׁמַע דִּסְבִירָא לֵהּ כֵּן לַהֲלָכָה, וְלַדֵּעָה הָרִאשׁוֹנָה הֲלֹא לֹא קִיֵּם הָאָב מִצְוַת חִנּוּךְ, אֶלָּא וַדַּאי דִּסְבִירָא לֵהּ מִצְוַת חִנּוּךְ הוּא רַק עַל עֶצֶם הַמִּצְוָה וְלֹא עַל פְּרָטֵי הַמִּצְוָה. וְאַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּבִרְכֵּי יוֹסֵף (סק״ו) שֶׁגַּם הוּא כָּתַב דְּמִזֶּה מַשְׁמַע דִּסְבִירָא לֵהּ לְרַאֲבַ״ן דְּיוּכַל הַקָּטָן לִטֹּל לוּלָב בְּלֹא הַקְנָאָה [וְעַיֵּן שָׁם שֶׁרָצָה לִדְחוֹת קְצָת דְּאֶפְשָׁר דְּיוּכַל לְהַנִּיחַ קָטָן לְבָרֵךְ אַף שֶׁלֹּא כַּדִּין. אֲבָל מַה יַּעֲנֶה דְּהָא עַל כָּל פָּנִים הָאָב לֹא קִיֵּם מִצְוַת חִנּוּךְ וְאַמַּאי קָרָא אוֹתָן בְּקִיאֵי הַדַּעַת, אֶלָּא וַדַּאי דְּיָצָא בָּזֶה יְדֵי חִנּוּךְ גַּם כֵּן], וְגַם פַּשְׁטִיּוּת הַלָּשׁוֹן דְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ דְּכָתַב שַׁפִּיר דָּמֵי מַשְׁמַע גַּם כֵּן דְּיוּכַל אָבִיו לַעֲשׂוֹת כֵּן לְכַתְּחִלָּה וּלְבָרֵךְ עִמּוֹ וְיוֹצֵא בָּזֶה מַה שֶּׁמֻּטָּל עָלָיו, וּמַה דְּהֵבִיאוּ רְאָיָה מֵרֹא״שׁ (פ״ג סי׳ ל) [עַיֵּן בִּפְרִי מְגָדִים (א״א סק״ח)] כְּבָר דָּחָה אוֹתוֹ בְּבִרְכֵּי יוֹסֵף (שם) עַיֵּן שָׁם:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah